

HADİS OLDUĞU ÖNE SÜRÜLEN BİR SÖZ ÜZERİNDE YAPILAN DEĞERLENDİRME VE SPEKÜLASYONLARIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Dr. Fahri DEMİR

Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

Muteber Hadis Mecmualarından Müslim'de, Ebu Davud'da ve Tirmizi'de, "**hadis**" (Peygamber sözü) olarak geçen bir rivayet yer alır:

"Sizden biriniz Namaz kılacağı zaman önünde bulunacak sopa gibi bir şey, ona sütne olur. Önünde sopa gibi bir şey bulunmazsa eşek, kadın veya siyah köpek namazını keser."

Bu hadis mecmuaları, güvenilir kaynaklar olduğu için, bu kaynaklarda yer alan bütün rivayetler, özellikle günümüzde, pek çok kimse tarafından "**tartışmasız doğru**" olarak kabul edilir ve ona göre değerlendirilir hatta bazan üzerinde spekülasyonlar yapılır.

Nitekim, ülkemizde, ilmi disiplin olarak konunun çok çok yabancı bazı kişiler bu ve benzeri rivayetler üzerinde spekülasyon yaparken, gariptir ki Mısır'da, konunun yabancı olmak bir yana, yetkili ve dirayetlisi olarak bilinen bir kişi, bu rivayeti ispat yönünde, "**konusunda ilk**" diye de övüldüğü bir gariptir değerlendirilmedi bulunabilmiştir.

Bu yazımızda, bu spekülasyon ve değerlendirmelere temas ettikten ve o arada bu rivayetin, Ashabdan itibaren, nasıl karşılandığını gösterdikten sonra bundan çıkarılacak derse işaret etmek istiyoruz.

Kaynaklarında "**hadis**" olarak kayıtlı bu rivayet üzerinde, ülkemizde yapılan spekülasyonlarda, kadını eşekle ve köpekle bir tuttuğu için, İslamiyete ve onun Peygamberine dil uzatılabilmektedir.

Öyle anlaşılıyor ki, bu spekülasyonların sahipleri, bu ve benzeri rivayetlerin, "**sahih**" kabul edilen kaynaklarda mevcut olduğunu görünce, isyan etmiş ve bu rivayetlerin, kaynaklarda, neden ve nasıl yer aldıklarını araştırmadan, karalamaya varan spekülatif değerlendirme yoluna gitmişlerdir.

Öncelikle belirtmekte yarar vardır ki, böyle bir söze karşı herkes, ilk anda olumsuz tepki gösterecek: "**Demek kadın, eşekle ve köpekle bir tutulmaktadır. Olmaz böyle şey!**" diyecektir.

Ne var ki, bir takım rivayetler üzerine değil; Kur'an gibi, eşsiz ve ölümsüz sağlam bir kaynağa sahip Dinimizin değerleri hakkında hüküm verirken, konuyu tam araştırmış olmak; hele o konuda yayın yapmak isteyen kimse için, "**olmazsa olmaz**" bir şarttır; bir ödevdir. İnsan, ciddi bir tepki ortaya koymadan önce, serinkanlılıkla konuyu araştırmak durumundadır.

Ne gariptir ki, rivayeti duyup onun sahih kaynaklarda mevcut olduğunu öğrendikten sonra, onun değerini; kaynaklarda yer almasının "**nedenini ve nasılı-nı**" araştırmadan onu spekülasyon malzemesi olarak kullanmaya kalkışanların, araştırma ile ilgili bu eksiğinde onları bir ölçüde mazur gösterecek bir değerlendirme ile karşılaşıyoruz:

Mısırlı Ahmed Muhammed Şakir'in değerlendirmesi!

İçlerinde "**Sünen-i Tirmizi**"nin de bulunduğu pek çok kaynağı, zengin notlar ekleyerek neşre hazırlamış bulunan, dolayısıyla, saha itibariyle konunun içinde bulunan bu zat, "**konu hakkında ilk**" diye de övüldüğü savunması ile böyle bir rivayetin Peygamber sözü olduğunu ispat etmeye gayret etmektedir. Hem de İmam Şafii gibi, sahasında otorite'ye karşı!

Şimdi, onun değerlendirmesini görelim:

"Namaz kılanın önünden kadın, eşek ve köpeğin geçmesi durumunda namazın bozulacağına dair birbirine zıd duran hadisler nakledilmiştir:

"Buhari ve Müslim'in sahihleri ile diğer hadis kaynaklarında;

"Önünde, kible tarafında, Hz. Ayşe musalladaki bir cenaze konumunda uzanmış bulunduğu halde, Hz. Peygamber'in gece, evinde namaz kılmakta olduğuna";

"Meymune, ayhalinde yatağına uzan-

mış halde iken, Hz. Peygamber'in onun başörtüsünü yaygı yaparak namaz kıldığına ve namaz kılarken Hz. Peygamberin elbisesinin, Meymuneye değmekte olduğuna" dair rivayetler mevcuttur.

"Bunun yanında;

"Kadın, köpek ve eşek namazı bozar." diye, Ebu Hüreyre, Abdullah b. el-Mugaffel ve Ebu Zer'den merfu'an rivayet edilen hadisler mevcut olup bu rivayetlerden bazılarında köpek "**siyah**" olarak bildirilirken; Ebu Sa'id yolu ile merfu'an rivayet olunan bir diğer hadiste:

"Namazı hiç bir şey bozamaz. Siz elinizden geldiği kadar, önünüzden geçeni engellemeye çalışın; çünkü o şeytandır." buyurulduğu bildirilmektedir. Bu hadisi ayrıca Ebu Davud (I/262) ve diğerleri rivayet etmiştir.

"İşte, birbirleri ile çelişen bu rivayetler üzerinde ilim adamlarının görüşleri farklı olmuştur:

"- Kimileri, "**namaz kılanın önünden geçmekle namazın bozulacağına**" dair hükmün "**mensuh**" olduğunu savunurken; bazıları da "**yorum**" yoluna başvurmuştur.

"- Hattabi, el-Mealim adlı eserinde (I/191): "Ebu Zer hadisindeki, "**bunlar namaz kılanın önünden geçince namazın bozulması**" konusu, muhtemeldir ki, "**zikrin**" (konsantrasyonun) bozulmasıdır. Bu demektir ki bunlar, önlerinden geçtikleri kişinin kalbini meşgul edecek ve onu namazdan koparacaktır. Bu ise namazın kesilmesi (bozulması)dır. Yoksa, yeniden kılmayı gerektirecek şekilde namazın hükümsüz olması demek değildir." demektedir.

"- İmam Şafii, el-Ümm adlı eserinin haşiyesinde yayımlanan İhtilaful Hadisindeki (7/163-166) mutalaasında şöyle demektedir:

"Bu rivayetlerden hiç biri "**çelişik**" sayılmaz. Allah bilir ya, bu hadisler nerede, ne münasebetle söylendiği belirtilmeden rivayet edilmiş hadislerdir ki her biri diğeri ile ilgilidir. Şöyle ki: Hz. Peygamber'in, namaz kılanı, namazını "**sütire'ye yakın durarak kılmasına dair**" emri, ihtiyari bir emir olup "**bunu böyle yapmazsa, yahut önünden bir şey geçerse**

namazı bozulur" demek değildir. Nitekim bilinmektedir ki Hz. Peygamber (s):

"a) Harem-i Şerifte namaz kılarken halk, önünden geçerek tavafa devam ederdi ve onunla onlar arasında bir "süt-re" mevcut değildi. Bu, cemaat halinde değil; tek başına kılınan namazla ilgili örnek.

"b) Mina'da, önünde bir süt-re olmak-sızın, halka namaz kıldırılmıştır. İbn-i Abbas'ın: "**Bir duvara karşı olmaksızın.**" ifadesi, Allahu a'lem, "**bir süt-re bulunmaksızın**" demektir. Eğer, her hangi bir şeyin, namaz kılanın önünden geçmesi, namazı bozacak olsaydı, Hz. Peygamber "**süt-re**"siz namaz kılmazdı.

"c) İbn-i Abbas, Hz. Peygamber'in arkasında namaz kılan saflardan bazılarının önünden dişi eşek sırtında olarak geçmiş; hiç kimse bunu yadırgamamıştır.

"İşte bu örneklerde olduğu gibi, "sah-rada namaz kılacak kimsenin süt-re için değnek gibi bir şey bulamaması durumunda, önüne bir çizgi çizerek namaza başlaması" ile ilgili emir de, Allah bilir ya, böyle, ihtiyari bir emirdir.

"Hadislerde geçen "**Şeytan namazını bozmasını**" ifadesi de: "**Önünden geçenle oyalanıp namazını bozacak bir davranışın meydana gelmesi**" konusunda uyarı içindir.

"Namaz kılanın önünden geçmenin keraheti konusu da, bundan şiddetle menetme konusu da, Allah bilir ya, tıpkı böyle anlaşılmalıdır.

"Hadislerde geçen, "**Biri namaz kılarken önünde bir süt-re yoksa, onun önünden geçmekte bir günah yoktur.**" ifadesi de, namaz kılanın önünden geçmenin, namazı bozmayacağına delil teşkil eder. Zira eğer bozsa idi Hz. Peygamber, müslümanın namazını bozacak bir işi yapma konusunda, müslümana izin vermezdi.

"Hz. Peygamber namaz kılarken, tavaf edenlerin onun önünden geçmeleri de; Mina'da, Hz. Peygamberin peşindeki saflardan bir kısmının önünden İbn-i Abbas'ın eşek sırtında olarak geçmesi de böyle değerlendirilmelidir.

"Bunda bir şeye daha delil var ki: Önüne süt-re diken kimse ile sütresi ara-

sından geçmek mekruhtur ama, süt-re dikmemiş kimsenin önünden geçmek mekruh olmaz.

"Hadislerde geçen, "**Süt-re diken müslüman, süt-re ile kendisi arasından geçmek isteyenle savaşsın.**" ifadesi de, "**onu uzaklaştırsın**" demek olur.

"Bütün bu hadislerden ve mulahazalardan sonra biri çıkıp da: "**Köpek ve eşeğin, namaz kılanın önünden geçmesi namazı bozar, diye rivayet edilmiştir, ne dersiniz?**" derse denir ki:

"a) Bunca hadis'e aykırı olarak bir tek rivayet, Rasulullah'ın: "**Kadın, köpek ve eşek namazı bozar.**" diye buyurduğunu bildirirse ve böyle bir rivayet sabitse, bu rivayet mensuh olmadığı takdirde, "**diğer rivayetlerden her biri bu rivayetten daha kuvvetlidir ve Kur'an da onları desteklemektedir**" diyerek terkedilemez. Biz ise, "**Mensuh**" olanı bilmiyoruz ki diğerini yani "**nasih**"i bilelim. Esasen, diğerini de biliyor değiliz. Veya:

"b) Hadislerden "**gayr-i mahfuz**" olan reddedilir.

"Bu hadis, bize göre "**gayr-ı mahfuz**"dur. Zira biliyoruz ki:

"a) Hz. Peygamber (s), kendisi ile kible arasında Hz. Ayşe bulunduğu halde namaz kılmıştır. (Ümame ile namaz kılmış; secdeye vardığında yere koymuş; ayağa kalktığında üzerine almıştır. Bu durum onun namazını bozacak olsaydı bunlardan hiç birini yapmazdı.)

"b) Hz. Peygamber (s), "**süt-re**"siz namaz kılmıştır.

"Bu iki hadisten her biri, o hadisi reddetmektedir. Zira o, bir çok konuya temas etse de, bir tek hadistir.

"Denilirse ki:

"-Allah'ın Kitabından konuya delalet eden ne var? Denir ki:

"- Allah'ın: "**Kimse kimsenin günah yükünü yüklenmez**" (İsra,15) hükmüdür. -Allah bilir ya- bu: "**Hiç kimsenin ameli bir başkasının amelini ibadetini bozamaz; herkesin kazancı kendi lehine veya aleyhinedir, demektir.**" Bu böyle olunca; "**bir kişinin önünden geçmesi, diğer bir kişinin na-**

mazını bozar." demek, caiz olmaz."

Bu nakilden sonra, Ahmed Muhammed Şakir, şöyle devam etmektedir:

"İmam Şafii, sanki, içinde "namazı bozma"nın geçtiği hadisi, "ona muhalif, ondan daha kuvvetli hadisler var" gerekçesiyle zayıf saymak istemekte ve sanki şöyle söylemiş olmaktadır: Hadis, Şaz'dır!

"Fakat, "namazı bozma" hadisi, sahih rivayetlerle bir çok yönden sabit olup "şaz" olmaz!

"Benim gönlüme yatan ve tercih ettiğim görüş, sözkonusu hadisin, az önce sözünü ettiğimiz Ebu Davud'un rivayet ettiği: "Namazı hiç bir şey kesmez (bozmaz)" hadisi ile mensuh olduğudur.

"Bu hadisi, İbn-i Hazm, el-Muhalla'da (4/13), (ravî zincirinde geçen) Ebu'l-Veddak ve Mücalid'in zayıf oldukları gerekçesi ile zayıf saymıştır.

"Ebu'l-Veddak, Cebr b. Nevf el-Bikali'dir ve o "sika"dır. Onu, İbn Ma'in ve İbn Hibban sika saymıştır. Onun hakkında, Nesa'i'nin değerlendirmeleri ise birbirinden farklıdır: Bir yerde, "sahih-tir" derken başka bir yerde "kuvvetli değildir" demektedir. Böyle bir kimse hakkında "zayıftır" denilemez. Nitekim Müslim Sahih'inde, ondan hadis tahrir etmiştir.

"Mücalid ise, İbn-i Sa'id el-Hemedani el-Küfi'dir. Onu, İmam Ahmed ve diğerleri zayıf saymıştır. Yakub b. Süfyan: "İnsanlar onun hakkında söz etmişlerse de o "saduk" (çok doğru) biridir.." demiştir. Müslim de ondan bir başkası ile birlikte olmak üzere hadis tahrir etmiştir. Böyle bir kimsenin hadisi de, zayıftır denilerek bir kenara atılamaz. Ayrıca bu: "Namazı hiç bir şey bozmaz." hadisi, Ebu Ümame'den merfu'an rivayet edilmiştir. Mecmau 'z-Zevaid sahibi, şu değerlendirmeyi yapmıştır: "Hadisi, Taberani, el-Kebir'de rivayet etmiş olup isnadı hasen'dir." (2/62)

"Sözkonusu hadisin mensuh olduğunu niçin tercih ettiğimi, İbn-i Hazm'ın el-Muhalla'sına düştüğüm dipnotta (4/14-15) açıkladım ve dedim ki: Hz. Peygamber'in, "Namazı hiç bir şey bozamaz."

sözünde, onu dinleyenlerin, "bu kabil bazı şeylerin namazı bozduğunu" bildiklerine dair işaret mevcuttur. Hatta, hadisin manası üzerinde düşünenler için, işaretten de öte, sanki sarahat vardır.

"Sonra, bunu teyid eden rivayetler mevcut:

"a) Darekutni (s. 140-141'de), Beyhaki (2/277-278'de), İbrahim b. el-Münkiz el-Havlani tariki ile, İdris b. Yahya Ebu Amr, el-Ma'rif bi'l Havlani, Bekr b. Mudar'dan, o, Sahr b. Abdillahi b. Harmele'den rivayetle, Ömer b. Abdilaziz'in Enes b. Malik'ten şöyle işittiğini anlatmıştır:

"Hz. Peygamber, namaz kıldırırken önlerinden eşek geçti de Ayyaş b. Ebi Rabi'a:

- Sübhanallah! Sübhanallah! Sübhanallah! dedi. Hz. Peygamber namazı bitirip selam verince sordu:

- Kimdi o tesbih getiren, Sübhanallah! diyen? Ayyaş:

- Bendim, önünden eşek geçince namaz bozulur, diye duymuştum da! dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

- Namazı hiç bir şey bozamaz! buyurdu."

"Bu hadisi, el-Bagendi, Müsned-i Ömer b. Abdilaziz'de, Abdullah b. Hişam b. Ubeydillah'tan rivayet etmiştir. Sonra bu hadisi, el-Hafız Ebu'l-Hüseyn Muhammed b. el-Muzaffer b. Musa -ki bu zat, el -Bagendi'den Müsned-i Ömer b. Abdülaziz'in ravisidir-, Muhammed b. Musa el-Hadremi'den, o da İbrahim b. Sa'd'dan, her ikisi beraber, İdris b. Yahya'dan -ki bu İdris ile ilgili biyografiyi bulamadım ve sanmam ki her hangi bir kimse bu zatı zayıf saysın-. Bunun içindir ki İbn el-Cevzi, Tahkik'inde, kendi görüşünü haklı çıkarmak için bu hadisi, Sahr b. Abdillahi sebebiyle zayıf saymakla ciddi hataya düşmüştür. Zira o, bu Sahr'ı, "Sahr b. Abdillahi el-Hacibi el-Minkari" sanmıştır. O, Küfelidir, muahhardır; İmam Malik ve el-Leysi'den rivayette bulunmuş; 230 senesine yakın yaşamıştır. Halbuki bu hadisin ravisi "Sahr b. Abdillahi b. Harmele el-Müdlisi" olup O, eskiden Hicazlıdır; 130 yıllarında yaşamıştır ve sika'dır.

Sonra:

"b) el-Bagendi, Müsned-i Ömer b. Abdilaziz'de (s.3) şöyle demiştir:

"Hişam b. Halid el-Ezrak, el-Velid b. Müslim'den, o, Bekr b. Mudar el-Mısri'den, o, Sahr b. Abdilllah el-Müdllici'den, bu zat da Ömer b. Abdilaziz'den işitmiş; Ayyaş b. Ebi Rabi'a el-Mahzumi'nin şöyle söylediğini naklediyor:

"Hz. Peygamber bir keresinde ashabi ile namaz kılıyordu. Derken önümüzden eşek geçti de ben:

-Sübhanellah! dedim. Namaz bitip Hz. Peygamber cemaate dönünce:

- Hanginiz tesbih getirdi? dedi. Ben:

- Ben, Ya Rasulallah! Eşek namazı bozar diye duymuştum da! dedim. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

- Namazı hiç bir şey bozmaz! buyurdu".

"İşte bu sahih bir isnaddır. Ne var ki Ömer b. Abdilaziz Ayyaş'tan işitmemiştir. Ayyaş, h. 15'te vefat etmiştir. Fakat bu, Enes'ten mervi diğer rivayete hamlonulmuştur. Sanki Ömer bu hadisi nakle derken birinde kendisinden işittiği Enes'ten, birinde de doğrudan Enes'in ravisi Ayyaş'tan nakletmekte; bununla, "isnad"a değil; olaya ağırlık vermektedir. Ki, hadis ravilerinde, özellikle eskilerde, böylesi, çok sık görülen durumdur.

"Bunda, "Kadın, eşek ve köpeğin namazı bozacağına" dair hadisin mensuh olduğuna, sarih delalet vardır. Şöyle ki: Ayyaş, eşeğin namazı bozduğunu duymuştur. Ayyaş, iki kerre hicret etmiş ilk müslümanlardandır. Sonra Mekke'de hapsedilmiş; iki sahihin bildirdiği üzere, Hz. Peygamber ona duada bulunurdu. Demek ki ilk bilgisi ile kalmış; nesh'ten haberdar olmamıştır da Hz. Peygamber ona bu vesile ile, namazı hiç bir şeyin bozmayacağını bildirmiştir.

"Bu dakik bir araştırma ve nadir bir istidlaldir ki bu konuda beni geçene rastlamadım.

"Bu babda varid olan hadisler için Neylü 'l-Evtar (3/6-17), Tarhu 't-Tesrib'e (2/387-396) ve Beyheki'ye ait es-Sünen el-Kubra'ya (2/268- 279) bakınız." (1)

İşte böyle, çok değerli eserlerin sağlıklı neşri gibi, kalıcı hizmetleri ile tanıdığımız Ahmed Muhammed Şakir'in, İmam Şafii'nin "hadis" saymadığı bir sözün, "mensuh" da olsa, "hadis" olduğunu ispat etmek için ne gayretler sarfetmiş ve ne dolambaçlı ve tabir caizse "karakuşi" yollar takip etmiş olduğunu hep beraber görmüş bulunuyoruz.

Bari doğruluğunu ispata çalıştığı söz, meşhur tabirle, "gavura veya müs-lümana bir faydası olan" bir söz olsa!

Bu söz hakkında, İmam Şafii'nin değerlendirmesini, Ahmed Muhammed Şakir'in mutalaası içinde görmüş olduk.

İmam Şafii, asırlar ötesindeki Ahmed Muhammed Şakirlere ders veriyor ve diyor ki:

- Bir söz ki Peygamber sözü olarak sabit olmuştur, ona aykırı, ondan başka rivayetler var ve onlar daha kuvvetli senetlerle varid olmuştur diye, onu bir tarafta atamayız. Olsa olsa biri diğerini neshetmiştir diyebiliriz. Ama bu sözle ilgili olarak, elimizde ne "nasih" var ne de "mensuh!"

Dikkat edilirse İmam Şafii, yaptığı bu değerlendirmeyi anlamayan veya anlamak istemeyen Ahmed Muhammed Şakir'in iddiasının aksine, hadisi "şaz" saymıyor; Hz. Ayşe, Hz. Meymune ve Hz. İbn-i Abbas hadisleri karşısında, "gayr-i mazbut" sayıyor yani varid kabul etmiyor; böyle bir hadis yok ki onu hesaba katalım! diyor.

Hanefilerin değerlendirmelerini, en eski ve en muteber Hanefi kaynaklarından olan Serahsi'nin Mabsut'un'dan takip edelim:

(1) Tirmizi, el-Cami es-Sahih, Salat, 253'te 338 numaralı hadisin dipnotunda; 2/163-166.

"Namaz kılanın önünde "sütire" olarak her hangi bir şey bulumasa da namazı caizdir. Zira, "sütire" edinmekle ilgili emir, namazı doğrudan ilgilendiren bir mana için değildir. Dolayısıyla, sütire dikmemek; önünden erkek, kadın, eşek, veya köpek.. her hangi bir kimse veya her hangi bir şey de geçse, bize göre namazı bozamaz. Zahiriler namaz kılanın önünden kadın, eşek veya köpeğin geçmesi, namazı bozar, derler. Delil olarak da, Ebu Zer Hadisine dayanırlar. Bu hadise göre, Hz. Peygamber (s) şöyle buyurmuştur:

"Kadın, eşek ve köpek namazı bozar."

"Bazı rivayetlerde "siyah köpek" denmiştir. Ebu Zerr'e: "siyah da nesi, siyahın diğerlerinden farkı nedir?" diye sorulduğunda:

" - Ben de anlayamamış ve Hz. Peygamber'e sormuştum da, "siyah köpek, şeytandır", demiştir.

"Bizim delilimiz ise, Ebu Sa'id el-Hudri hadisidir. Bu hadise göre Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

"Namaz kılanın önünden herhangi bir şeyin geçmesi namazı bozamaz. Siz elinizden geldiğince savuşturunuz!" buyurmuştur.

"Zahirilerin, delil olarak rivayet ettikleri hadisi, Hz. Ayşe reddetmiştir. Hz. Ayşe Urve'ye şöyle demiştir:

"-Urvecik! Iraklılar ne diyor? Urve:

" -Kadın, eşek ve köpek namazı bozar, diyorlar! Ayşe:

" -Nifak ve şikak ehli Iraklılar! Bizi köpeklerle ve eşeklerle bir mi tutuyorsunuz? Rasulullah, musalladaki cenaze, namazını kılanın önünde uzandığı gibi ben önünde uzanmış yatıyor olduğum halde, gece namaz kılardı!"

"Namaz kılanın önünden kadının geçmesinin namazı bozmayacağına delili de şu hadistir:

"Hz. Peygamber, Ümmü Selemenin evinde namaz kılariken Ümmü Seleme'nin oğlu Ömer, önünden geçmek istedi de ona işaret etti ve geçmedi. Sonra Zeyneb geçmek istedi ve ona da işaret etti ise de durmadı; geçti. Namazı bitirince:

"Bunların çoğu, Yusufun arkadaşları soyundandır; güçleri iyilere yeter. Onların hakkından kötüler gelir. Buyurdu.

"Namaz kılanın önünden eşek ve köpeğin geçmesinin namazı bozmayacağına delili ise, İbn-i Abbas hadisidir. Şöyle demiştir: "Kardeşim Fadl ile birlikte eşeğin sırtında olarak, Hz. Peygamberi, bir bedevi köyünde (badiye) ziyarete gittik. Oraya vardığımızda, Hz. Peygamber'i namazda bulduk. Biz de uyduk ve kıldık. O sırada bizim eşek, Hz. Peygamberin önünde otliyordu."⁽²⁾

Namaz kılanın önünden bazı şeylerin veya kimselerin geçmesinin namazı bozacağına dair rivayetin değerlendirilmesini, Ahmed Muhammed Şakir'den başka, biri İmam Şafii'ye, diğeri Hanefilere ait olmak üzere iki önemli kaynaktan gördük.

Burada şunu da ilave edelim ki, İmam Ahmed b. Hanbel: "**Siyah köpek**" konusunu anlarım ama eşek ve kadın konusunu anlamakta güçlüklerim var." diyor.⁽³⁾

Öyle anlaşılıyor ki Ahmed b. Hanbel, "**siyah köpeği anlarım**" derken Hattabi'nin, el-Mealim'de dediği gibi, şunu anlatmak istiyor: Namaz kılariken siyah bir köpeğin, değil önünden geçmesi, yanına yaklaşması bile, korkudan, çoğu insanın dizlerinin bağını çözer. Böyle bir kimsenin, iade edilecek şekilde namazı bozulmuş olmasa da, namazla ilgili dikkati kalmamış; namazdan kopmuş olur.

Bizim Ahmed Muhammed Şakir, bin dereden su getirerek "**nasih**" olarak kullanmak istediği bir "hadis"i ispat etmeye çalışıyor. Öyle bir hadis ki, ispat

(2) Serahsi, Mabsut, 1,191.

(3) Sünen-ı Ebu Davud, 1388-1969 Humus neşrinin Kitabussalat, 110 ncu babdaki 702 numaralı hadisin 5 numaralı dipnotunda, Hattabi'den aktarılan mutalaa, 1,450-451.

etse bile onu "**nasih**" olarak ele alıp "**mensuh**" dediğini ispat için "**karakuşi**" yola başvurmak zorunda kalıyor. Şöyle ki:

Zahirilerden başkasının kabul etmediği sözkonusu rivayet, Ahmed Muhammed Şakir'e göre doğrudur. Çünkü, Hz. Peygamber: "**Hiç bir şey namazı bozmaz!**" buyurmuştur. Hz. Peygamber'in bu sözü açık olarak göstermektedir ki bu sözün muhatabı ashata, bazı şeylerin namazı bozacağına dair bir bilgi mevcuttu. İşte o bilgi: "**Kadın, eşek ve köpek namazı bozar**" tarzındaki hadistir.

İşte, tipik bir "**karakuşi**" metodla hadis ispatı dehası!

Bu işin bir yanı. Bir de öbür yanına bakalım!

Ahmed Muhammed Şakir'in:

- "**Nasih**" olmak üzere ispat etmeye çalıştığı ve kendi ifadesi ile otoritelerin zayıf saydığı ama "**sahih**" olduğunu kendi emsalsiz dehası ile ispat ettiğini iddia ettiği "**hadis**" ne diyor?

- "**Namazı hiç bir şey bozmaz!**"

Bu hadisin sahih veya zayıf olduğu üzerinde durmadan, Ahmed Muhammed Şakir ile birlikte, biz de bu hadis'in zayıf değil; sahih olduğunu kabul ederek düşünelim.

Eğer Ahmed Şakir'in iddia ettiği gibi bu söz "**nasih**" olsa, Hz. Peygamber ne buyururdu?

- "**Evvelce, siyah köpek namazı bozar demiştim ama artık bilesiniz ki namazı hiç bir şey bozmaz!**"

Nitekim örnekleri var:

- Sizi kabir ziyaretinden menetmiştim. Artık ziyaret edebilirsiniz!

Sözü daha çok uzatmadan şunu belirtelim:

- Bir söz ki, onu, Hz. Ayşe gibi "**otorite**" bir sahabi reddetmektedir,

- Bir söz ki, İbn-i Abbas ve Meymune hadisleri ile çelişmektedir,

- Bir söz ki, zahirilerden başka hiç kimse itibar etmemekte; başta İmam Şafii, konunun otoriteleri, "**varid**" kabul etmemektedir..

Böyle bir sözün, "**Peygamber sözü**" (Hadis) olduğunu, üstelik asırlar sonra, ispata çabalamak, açıktır ki, garip olmanın yanında, anlaşılabilir bir tutumdur.

Sormak lazım: Doğruluğu-yanlışlığı bir tarafa da, ispat etmek acaba, maddi-manevi, kime, ne fayda sağlayacak?

Sonuç olarak, apaçık ortadadır ki:

Sözkonusu rivayet, İmam Şafii'nin (r) tabiri ile, "**mazbut değil**" dir.

Üstelik: Aksini ifade eden, Hz. Ayşe, Hz. Meymune ve Hz. İbn-i Abbas'tan mervi sahih hadislerle merduttur. Yani böyle bir rivayeti kabul etmek gerekli olmadığı gibi, doğru da değildir.

Geriye bir soru kalıyor:

- Nasıl olur da, "**merdud**" diyebileceğimiz bir hadis, "**Müslim**" gibi, önemli bir sahih hadis kaynağında yer alır?

- Alır, çünkü hadisçiler, "**raviler zinciri**" sağlamsa, başka bir ifade ile, koydukları "**sened**" ölçülerine uyuyorsa, duydukları rivayetleri nakletmek borcundadırlar.

Onların görevi nakletmektir. Değerlendirme ise, ilgili disiplin uzmanlarına aittir.

Nitekim, ilgili disiplinin uzmanları; müctehid imamlar, yukarıda sunduğumuz gibi değerlendirmiş ve sözkonusu rivayetin "**hadis**" olarak kabul edilemeyeceğini ortaya koymuşlardır.

Böyle rivayetlerin başka örnekleri de var. Biz, birini hatırlatalım:

Güya Hz. Peygamber (s):

"Uğursuzluk kadında, evde, attadır." buyumuş.

Ebu Hüreyre'den mervi böyle bir sözü duyan Hz. Ayşe, bunu da şiddetle reddetmiştir. (4)

Enteresandır ki, yine içinde "kadın" konusu geçen bir rivayet, benzer tarzda Hz. Ayşe tarafından red ve tashih edilmiştir.

Bütün bunlardan sonra, böyle bir sözü "**hadis**" sanarak yüce dinimiz ve Sevgili Peygamberimiz hakkında yakışsız değerlendirme yapanlar, her halde, insanı çileden çıkaran böyle bir rivayetin "**Peygamber sözü**" (hadis) olmadığını görmüş olmakla bir yandan mutlu ve müsterih olurken, bir yandan da, "**değerini bilmedikleri**" bir rivayeti "**Peygamber sözü**" sanarak, onu, spekülasyon malzemesi olarak kullanmış oldukları için utanacak; üzüleceklerdir.

Kaldı ki, Peygamberlere ait bir söz duyana yakışan, önce o sözün ona ait olup olmadığını araştırmaktır.

Üzerinde durduğumuz bu örnekte olduğu gibi, söz Peygambere ait değilse, zaten diyecek-edecek bir şey kalmamaktadır.

Şayet ona aitse, bu sefer de, o sözün mahiyet ve hikmetini anlamaya çalış-

mak; anlayamadığı takdirde, esasen kabul etmek zorunda olmadığı o sözü, aklına yatmasa ve beğenmeze de, saygı ile karşılamaktır.

İnsanların, kabul etmeseler de birbirinin fikirlerine saygı duyması, "**uygar**" olmanın asgari şartıdır. Aynı "**saygı**"yı, inanalım veya inanmayalım; benimseyelim veya benimsemeyelim, filozof ve peygamber gibi büyüklere göstermek, her halde kimseye birşey kaybettirmez. Aksine herkese çok şey kazandırır. Saygısızlık ise, toplumda rahatsızlıktan başka bir işe yaramaz.

Öyle değil mi?

"**İslam ve Kadın**" adlı, dergimizin bir önceki sayısında yayınlanan yazıyı da okuduktan sonra, kadınları küçümseyen bu ve benzeri rivayetler karşısında, başta Hz. Ayşe, geçmiş bütün İslam alimlerinin neden reaksiyon gösterdiklerini, daha kolay kavrarız.

O yazıda da gördüğümüz gibi, dinimizde, kadını küçümsemek ne mümkün!

İnsan olarak erkekten farklı görülmeyen kadın; ana olarak da, evlat ve bacı olarak da, eş olarak da yüceltilmektedir.

Ne dersiniz:

"Cennet anaların ayakları altındadır!"

"Kadınlara ancak erdemli olanlar saygı gösterir; onları ancak alçak insanlar aşağılar!"

"İki kızını sıraya katan anne Cenneti hak eder" diyen bir Peygamber, kadını küçümseyen bir söz söyler mi?

(4) Sahih-i Buhari Muhtasari Tecrid-i Sarih Tercüme ve Şerhi, 8/311'de yer alan 1211 numaralı Hadis'in şerhine bakılabilir.